KADER

Orgaan voor functionarissen van het Humanistisch Verbond

2e JAARGANG - SEPTEMBER-OCTOBER 1959 NR. 4

INHOUD

DE GEMEENSCHAP

Een nieuw seizoen 79
Het levert toch wel wat op 80
Kaderscholing in gewest Overijssel 81
Wattendeken 83

GEESTELIJKE VERZORGING

Sociaal toezicht, psychiatrisch toezicht en psychiatrische behandeling . . . 84
Nieuws uit de arbeiders kampen 87
Landelijke conferentie van de raadslieden 89
Uit de belevenissen van de raadsman 92

DE STEMVORK

Redactionele overpeinzingen 93
Bij de aanvang van een nieuw seizoen 94
Varia ex cathedra 96

KADER

ORGAAN VAN HET
HUMANISTISCH VERBOND
INHOUDENDE

I DE GEMEENSCHAP

RUBRIEK VOOR DE GEMEENSCHAPSFUNCTIONARISSEN
REDACTIE: W. COENDERS, BRINKGREVERWEG 111, DEVENTER, TELEFOON 06700—5452

II GEESTELIJKE VERZORGING

RUBRIEK VOOR DE GEESTELIJKE RAADSLIEDEN EN HUN MEDEWERKERS
REDACTIE: MEVR. D. HEROMA-MEILINK, PLESMANSINGEL 6, AMSTELVEEN, TEL. 02964—4322

III DE STEMVORK

RUBRIEK VOOR DE SPREKERS
REDACTIE: W. C. KOPPENBERG, MINERVALAAN 66 I, AMSTERDAM-Z., TELEFOON 020—718531

ADMINISTRATIE: OUDEGRACHT 152, UTRECHT, TELEFOON 030—10163

EEN NIEUW SEIZOEN

Het Humanistisch Verbond staat — ondanks zijn dertien jaren — in sommige opzichten nog aan een begin.
Dit geldt zeker voor het gemeenschapswerk. Zonder twijfel doen de plaatselijke afdelingen veel, verdienstelijk werk, dat van de grond af moest worden opgebouwd en dat nu zijn vaste vormen heeft gevonden.
Daarin schuilt ook het gevaar van een zekere verstarring. Men kan er over discussiëren of het mogelijk is om in dertien jaren een traditie te vormen, zeker is, dat dertien jaren meer dan voldoende zijn om de sleur zich welgedaan en behaaglijk te laten nestelen.
Tegen dit gevaar is maar één remedie: het experiment.
De centrale Verbondsorganen hebben bij herhaling opgewekt tot meer en vooral nieuwe activiteiten, getuige bij voorbeeld de rapporten „Mens en Verbond", „De humanistische groep in de gemeenschap", „De plaats van het culturele werk in het Verbond en laatstelijk „Stijlvorming".
Met alle respect voor deze richtlijnen en adviezen, het nieuwe, het „anders dan anderen" zal practisch uit de gemeenschappen zelf moeten komen.
Daartoe wekken wij de gemeenschapsbesturen aan het begin van het nieuwe seizoen weer op. Uitvoerige toelichtingen lijken overbodig.
Mogen wij de gemeenschapsbesturen slechts de volgende punten in overweging geven:

1. Tracht iets meer en vooral iets anders te ondernemen dan het vorige seizoen.
2. Nodig bij nieuwe activiteiten ook de organisatie-secretaris uit en vertegenwoordigers van gewest en omliggende gemeenschappen.
3. Stuur „Kader" een verslag van uw bevindingen.

Wij zijn benieuwd.

HET LEVERT TOCH WEL WAT OP

Enkele weken vóór het congres heeft het hoofdbestuur aan de gemeenschappen gevraagd te trachten door een extra inspanning het ledental te versterken. Dat verzoek is niet zonder resultaat gebleven, hetgeen blijkt uit onderstaand staatje.

maand	toetredingen	afvoeringen	nettogroei	totaal van ledental
31-12-'58				11.031
januari	120	233	—	10.918
februari	153	109	44	10.962
maart	196	86	110	11.072
april	125	38	87	11.159
mei	103	47	56	11.215
juni	91	51	40	11.255
juli	93	27	66	11.321

Wie deze cijfers vergelijkt met de aantallen die we in Kader van mei-juni 1958 op blz. 59 gaven, zal ontdekken, dat het beeld, met uitzondering van januari, gunstiger is. En wie in staat is nog verder terug te gaan, zoals dat op het Centraal Bureau het geval is, (vanaf 1955 worden daar de cijfers per maand bijgehouden) ziet dat de resultaten in de maanden februari t/m juli 1959 gunstiger zijn dan in de jaren daarvoor.

Behalve de ledenwinactie, als we dit grote woord mogen gebruiken, heeft natuurlijk ook de luisterkring een rol gespeeld. Daardoor is het Verbond meer in de belangstelling komen te staan, en dat heeft ongetwijfeld tot gevolg gehad, dat het Verbond meer leden heeft gekregen. De invloed hiervan zal, naar wij verwachten, ook in de nabije toekomst merkbaar zijn.

Wat nog steeds verontrustend is, zijn de bedankjes. Op zich zelf beschouwd zijn deze getallen niet buitengewoon groot, vooral als men bedenkt, dat ruim 10 % het gevolg is van overlijden en emigratie. Maar we menen, dat vele mensen voor het lidmaatschap behouden zouden kunnen blijven, als de moeite genomen werd eens met hen te gaan praten. Sedert enige tijd wordt vanuit het C.B. aan allen, die bedanken een brief, ondertekend door voorzitter van Praag gezonden. Uit de vele antwoorden die hierop binnenkomen, valt de conclusie te trekken, dat velen zich teleurgesteld voelen, omdat er aan hen weinig aandacht werd geschonken. Van het Verbond hadden ze juist iets anders verwacht.

Huisbezoek levert nieuwe leden op, dat blijkt uit de cijfers. Maar het loont ook de moeite om de leden die men heeft niet te verwaarlozen. In beide gevallen levert het iets op.

Th. P.

KADERSCHOLING IN GEWEST OVERIJSSEL

Het bestuur van het gewest Overijssel, dat wel eens meer goede ideeën heeft en in praktijk brengt (de landdag!) heeft in de afgelopen winter een poging gedaan om een kaderschool te organiseren. Men is bovendien zo verstandig geweest, van de ervaringen een uitvoerig verslag samen te stellen, waaruit we hier een paar belangrijke feiten zullen vermelden.

Het doel.

Doel van de kaderschool is geweest een deel van de kennis, die in de rapporten van het Verbond is opgeslagen weer eens voor de dag te halen en ter kennis te brengen van een aantal leden, die deze kennis in hun gemeenschappen weer kunnen doorgeven en/of in toepassing brengen.
Aan de gemeenschappen werd verzocht een aantal leden (niet-bestuurders) te bewegen aan de scholing deel te nemen. Niet elke gemeenschap slaagde daar in, hetgeen blijkt uit de presentielijst. (Almelo 6, Deventer 1, Enschede 0, Hengelo 6 en Zwolle 4.) De bijeenkomsten werden in Hengelo gehouden op 5 zaterdagen van 3 tot 7 uur.

Programma.

Volgens het verslag zag het programma er als volgt uit, met achter het onderwerp de naam van de inleiders:

15 november — Gesprek in de groep (Schonk)
13 december — De mogelijkheden van de gemeenschap (Coenders)
Gesprek over Rapport Mens en Verbond door leden uit Hengelo.
24 januari — Huisbezoek (Eising)
Gesprek over de humanistische groep in de gemeenschap door leden uit Zwolle.
28 februari — Public Relations (Van Inzen)
Idee van de openbare school (Mevr. Bannink)
14 maart — Zomerwerk (Eising)
Menselijke verhoudingen en Waarom dit alles (Wevers).
Bespreking van de cursus door alle deelnemers.

Het gesprek in de groep.

Dit onderwerp, dat door Schonk ook in de vorm van een groepsgesprek is behandeld, verdient zeker de grootst mogelijke aandacht, vooral ook omdat er in de gemeenschappen nog veel te weinig aandacht aan geschonken wordt. Uiteengezet werd, wat het doel van een groepsgesprek is, welke vormen er van bestaan en welke voordelen en nadelen er aan verbonden zijn. De gespreksleider is hierbij een belangrijke figuur, die aan een aantal eisen moet voldoen, en een zekere opleiding nodig heeft. De onderwerpen dienen binnen de algemene belangstellingssfeer te liggen, waarbij konkrete onderwerpen de voorkeur verdienen, die moeten aanknopen bij omstandigheden, welke zich in het leven voordoen.

De mogelijkheden in de gemeenschap.

Het uitgangspunt dient hierbij te zijn de mens en zijn menselijke mogelijkheden. Het humanisme moet als een kracht in de mens werkzaam zijn, terwijl het voor anderen een wijze tot beschouwen van het leven kan zijn. Deze verschillende aspecten dienen in de gemeenschap tot hun recht te komen.
De leden verwachten iets van het Verbond, maar deze verwachtingen zijn voor ieder lid anders. Daarom moet de gemeenschap zijn werkzaamheden zo verschillend mogelijk doen zijn, en om de besturen daarbij te helpen zijn er in de loop der jaren een reeks van rapporten en aanwijzingen verschenen.
Er wordt hiervan onvoldoende gebruik gemaakt, er is te weinig variatie en een tekort aan fantasie. Men kent zijn leden niet en schakelt ze niet in.

Huisbezoek en ledenwinning.

Om zijn positie te behouden en uit te breiden is het winnen van leden een noodzaak. Velen, die sympatiek tegenover het humanisme staan, hebben toch een duwtje nodig en moeten van de noodzaak tot aansluiting overtuigd worden. Uitvoerig is volgens het verslag over de techniek van het huisbezoek gesproken en er op gewezen, dat elke gemeenschap over een groepje mensen moet beschikken, die zich hier mee bezig houden. Ook aan de bezwaren van velen is veel aandacht besteed.

Andere onderwerpen.

In groepsgesprekken werden behandeld „de humanistische groep in de gemeenschap", „de idee van de openbare school" en „het zomerwerk". Niet elk onderwerp kwam behoorlijk uit de verf, zodat men zich voornam o.a. over de humanistische groep een volgende keer veel uitgebreider te praten. „Menselijke verhoudingen" werden besproken, met als uitgangspunt de brief, die alle leden van voorzitter van Praag hadden ontvangen, hetgeen aan dit beroep een geheel ander karakter gaf dan wanneer men iets ontvangt van een onpersoonlijke instantie.
In een laatste gesprek hebben de deelnemers hun mening en wensen te kennen gegeven. Verschillende onderwerpen zouden een volgende keer besproken moeten worden, die nu niet aan de orde waren zoals het humanisme in internationaal verband en de verhouding tot de politiek. Men betreurde het, dat er nog al eens afwijkingen op het programma waren voorgekomen en vond het gewenst, dat er vóór elke bespreking een syllabus werd gezonden. Het zou ook noodzakelijk zijn, dat er een speciale cursus voor gespreksleiders kwam.

Het komt ons voor, dat het voorbeeld van Overijssel navolging verdient, waarbij men van de opgedane ervaringen profijt kan trekken. Wij raden daarom alle gewestbesturen aan, hierover eens na te denken en om een verslag te vragen, zodat men een idee krijgt, hoe onze vrienden in het Oosten dit karwei hebben opgeknapt.

Th. P.

WATTENDEKEN

Er zijn weinig gelegenheden, waar men publiekelijk dermate grondig kan zitten suffen als in de trein en daarenboven nog het voldane gevoel kan hebben actief te zijn. Men verplaatst zich immers met een snelheid, die zelfs voor dit wel-geoliede tijdsgewricht nog toonbaar genoemd mag worden.

De lieden, die dan ook nog gaan zitten werken, herinneren mij pijnlijk aan de circus-artist, die op een ronddravend paard nog kans zag in verbijsterend tempo touwtje te springen. Ik heb er diepe bewondering voor, maar mij is het paard genoeg. Touwtje springen doe ik trouwens slecht. In de trein hoef ik 't dan in het geheel niet te proberen. Het is er meestal te vol voor ook. Ik zou natuurlijk eerste klas kunnen reizen, maar dat is voor touwtje springen toch wel prijzig.

Ik bedoel maar dat ik vrij bedreven ben in het treinsuffen, al ben ik nog niet zo ver gevorderd het onbeschaamd te doen. Daarom heb ik een speciale techniek ontwikkeld, die hieruit bestaat, dat ik — het moede hoofd op de ene hand steunend — met de andere hand enige lectuur voor mij houd, die de zorgvuldig gesloten kijkers aan het oog onttrekken.

Niet elke lectuur is voor dit doel even geschikt. Van der Wal's „Problemen der zedelijke waardering" is bijvoorbeeld te zwaar. Het glijdt te gauw uit de hand. Het zoveel lichtere „Kader" doet het in dit geval echter uitstekend.

Door deze weloverwogen techniek krijg ik het aanschijn van een weliswaar bijziend, maar ernstig lezend man, hetgeen mij zo goed als verzekert van de achting en — en wat meer zegt — van het stilzwijgen der omzittenden.

Zo sufte ik laatst weer op topsnelheid tussen Arnhem en Utrecht. De door mijzelf geschapen mist lag als een wattendeken behaaglijk om me heen en „Kader" hield de schijn hoog.

Daar lag dit keer de bron van de storing, want een blijkbaar tegenover mij zittend heer, door „Kader" mij als geestverwant herkennend, begon mij toe te spreken en daarmee aan de deken te trekken.

Nu is in deze gevallen een licht schouderophalen voldoende om elke poging tot verdrijven van mist en deken in de kiem te smoren. De humanistische solidariteit bracht mij er evenwel toe schouders, „Kader" en deken te laten zakken, maar ik kwam nauwelijks verder dan tot vaag turen door de niet veel dunner geworden mist.

Meer was ook niet nodig. De heer hield een opgewekte monoloog over humanisme en gemeenschap, waarvan slechts tot me doordrong, dat „de frisse ideeën van ons moeten komen, meneer, van onderop, meneer!". „De deken niet helemaal laten glippen", dacht ik.

Gelukkig moest hij in Ede eruit. Ik moest nog even grinniken: „Frisse ideeën door een wattendeken." Toen werd de mist weer volkomen.

Het werd nog een mooie ruk naar Driebergen.

P. L. Wambuis

Geestelijke Verzorging

RUBRIEK VOOR DE GEESTELIJKE RAADSLIEDEN
EN HUN MEDEWERKERS

SOCIAAL TOEZICHT, PSYCHIATRISCH TOEZICHT EN PSYCHIATRISCHE BEHANDELING

In april '59 hebben de geestelijke raadslieden bij de inrichtingen van Justitie op zes plaatsen in ons land, in het kader van hun normale maandelijkse regionale ontmoetingen, gesprekken gevoerd over de raakvlakken tussen geestelijke verzorging en reclassering met vertegenwoordigers van de sectie Reclassering van Humanitas.
In aansluiting hierop moge thans de samenvatting worden gegeven van een artikel van prof. dr J. Kloek in het mei-nummer van het maandblad voor berechting en reclassering over het onderwerp sociaal toezicht, psychiatrisch toezicht en psychiatrische behandeling, waarin een aantal opmerkingen voorkomen die refereren aan de zoëven genoemde regionale besprekingen.
Prof. Kloek begint met er op te wijzen dat er kennelijk spraakverwarring bestaat met betrekking tot het gebruik van de termen „psychiatrisch toezicht" en „psychiatrische behandeling". Temeer, omdat de term „psychiatrisch toezicht" bij psychiaters bedenkingen oproept lijkt het nuttig op de inhoud van deze termen nader in te gaan.
In de jaren na de eerste wereldoorlog, toen vooral de ontwikkeling en dóórwerking van de dieptepsychologie het inzicht deed rijpen omtrent de betekenis van psychische anomalieën en groeistoornissen bij het ontstaan van crimineel gedrag, ontstond het streven om psychiaters bij het „toezicht" te betrekken. De naam van dr Meijers, die voortleeft in de „Meijers-vereniging", moet in dit verband worden genoemd. Zo ontstond de figuur van de „psychiatrische toezichthouder". Voor 1940 waren het er nog maar enkele, na de oorlog groeide hun aantal in stormachtig tempo. Die ontwikkeling op zichzelf maakt het nodig om de vorm waarin dit werk verricht wordt nader te bezien.
Toen het *aantal* geestelijk gestoorde delinquenten, dat aan de hoede van een psychiater was toevertrouwd, geleidelijk groeide, zag men in dat een beroep op iemands vakbekwaamheid niet ongelimiteerd kan plaats vinden wanneer niet een passende vergoeding werd geboden; de psychiater hield op dit terrein op vrijwilliger te zijn, voortaan ontving hij per toezichtgeval een bescheiden vergoeding; een regeling waarmede overigens niemand gelukkig is, doch die langzamerhand tot een meer passende honorering leidt.
Voor hoeveel reclassenten wordt op dit ogenblik psychiatrische bijstand nodig geacht? Dat aantal kan op tenminste 2500 worden geschat, en het ligt in de lijn der ontwikkeling, dat dit aantal geleidelijk nog groter zal worden.

Naar schatting staan voor dit werk ten hoogste 150 psychiaters beschikbaar, dat betekent 16 à 17 reclassenten per psychiater.
Nu de *inhoud* van het werk. Zonder de hulp die vroeger door psychiater-toezichthouder aan de reclassent gegeven werd te onderschatten, kan men zeggen dat de problematiek waar de reclassent van thans de psychiater voor stelt, oneindig ingewikkelder is geworden. In veel gevallen zien wij ook nu nog niet helder, wat er allemaal gedaan zou moeten worden, maar wel zien wij duidelijk hoezeer wij vroeger èn moeilijkheden èn in beginsel aanwezige mogelijkheden hebben onderschat. Als wij ons afvragen hoevelen er onder onze 150 psychiaters zijn die tijd en gelegenheid hebben om zulk een bijstand te geven, de patiënt zelf „na te rijden", hem thuis te bezoeken enz. enz. dan moeten wij tot de conclusie komen dat slechts zeer weinigen daartoe bij machte zijn.
In het overgrote deel van de gevallen heeft men de oplossing gezocht in een *tweeledig toezicht:* naast de psychiatrisch toezichthouder kwam de maatschappelijk toezichthouder. De bedoeling was dat deze beide figuren contact met elkaar zouden onderhouden. Deze wijze van werken heeft hier en daar goede resultaten opgeleverd, maar veel vaker kwam er van de samenwerking niet veel terecht, omdat psychiater en maatschappelijk toezichthouder te ver van elkaar stonden en de vrijwilliger niet tegen de moeilijkheden van de reclassent opgewassen bleek te zijn. Prof. Kloek bedoelt daarmee niet, dat in het werk met geestelijk gestoorde reclassenten nergens een taak voor de vrijwilliger zou zijn weggelegd, maar wel dat bij de organisatievorm die hij schetste het vermogen van de vrijwillige maatschappelijke toezichthouder om wezenlijke hulp te verlenen niet te hoog mag worden aangeslagen.
De vraag dringt zich op, op welke wijze in de toekomst het „psychiatrisch toezicht" het beste geregeld kan worden.
Hij begint af te wijzen drie „mogelijkheden", die z.i. geen mogelijkheden zijn.
1. Opvoering van het aantal psychiaters, dat zich beschikbaar stelt voor „psychiatrisch toezicht". Daarmee zullen we niet veel verder komen, omdat het hele terrein van de geestelijke gezondheidszorg, waarvan de reclassering slechts een onderdeel is, schreeuwt om bekwame krachten.
2. Psychologische en psychiatrische scholing van een groot aantal vrijwilligers brengt evenmin een oplossing. Een zodanige „scholing", die nooit op een grote basis kan stoelen, zal slechts tot dilettantisme leiden. Derhalve geen stoomcursussen voor vrijwilligers.
3. Zijn niet de sociaal-psychiatrische voor- en nazorgdiensten bij uitstek de organen om het toezicht op geestelijk-gestoorde delinquenten uit te oefenen? Prof. Kloek heeft een tijdlang gedacht dat dit zo was, maar de praktijk heeft hem doen inzien, dat slechts een zeer bepaalde, beperkte categorie van geestelijk-gestoorde reclassenten daar werkelijk thuishoort. De geestelijke stoornissen van de meeste delinquenten zijn van totaal ander gehalte dan die van andere bezoekers van deze diensten, en de attitude die artsen en sociale werksters tegenover reclassenten moeten hebben zijn zeer verschillend van die welke b.v. ten aanzien van vele ontslagen geesteszieken de juiste is. Ook het verschil in sociale problematiek levert moeilijkheden op. Bovendien is de belangstelling voor de reclassent aan een bepaalde mentaliteit gebonden, en die is

zonder meer zeker niet identiek aan die van degenen die de voor- en nazorg van geestelijk gestoorde tot hun levenswerk kiezen.
Bij het zoeken naar een juiste vorm voor het psychiatrisch toezicht moeten wij in de eerste plaats denken aan de sociale werkers en werksters op het terrein van de reclassering, de nazorgambtenaren. Aan deze mensen kan men een opleiding geven van een zodanige en met de zodanige kwalitatieve grondslag, dat in principe ook aan de kwantitatieve behoefte kan worden voldaan.
Wanneer ik dit zo zeg, aldus prof. Kloek, ben ik er mij van bewust dat wij in Nederland nog lang niet zo ver zijn, dat wij op deze wijze een bevredigende nazorg kunnen organiseren.
Zowel aan de kwaliteit als aan de kwantiteit ontbreekt nog veel; zolang het aantal reclassenten per sociaal werkende zelfs bij vier verenigingen die speciaal met de zorg voor geestelijk gestoorden belast zijn nog ver boven de honderd bedraagt kan het werk toch vaak niet veel meer dan lapwerk zijn. Parallel met een vermindering van het aantal toezichten per sociaal werkende zal een verhoogde bekwaamheid moeten worden verkregen.
Pas dan kan op de betekenis van de psychiater als toezichthouder met zin worden teruggekomen.
Het woord „toezicht" is op zichzelf weinig passend voor datgene, wat beoogd wordt. De psychiater moet niet de reclassenten „narijden". Het is de taak van de nazorgambtenaar, om met de reclassent voeling te houden en als de nazorgambtenaar daarbij medewerking kan krijgen van tactvolle vrijwilligers — zoveel te beter. De psychiater is de man die in samenwerking treedt met de nazorgambtenaar of met een groepje nazorgambtenaren. Men maakt gezamenlijk een plan de campagne, in nauwe samenwerking wordt geselecteerd, op grond waarvan de psychiater wellicht van meet af aan op geregelde tijden zelf sommige reclassenten zal willen spreken, terwijl bij anderen zal blijken dat de problematiek in de eerste plaats ligt op het terrein van de nazorgambtenaar. Van betekenis is, dat de hier geschetste werkgroep alle toezichtgevallen gezamenlijk blijft bespreken. Op deze wijze zal één psychiater, door één avond per week voor dit werk te reserveren een betrekkelijk grote groep reclassenten kunnen blijven volgen. Mits ervoor gewaakt wordt dat de nazorgambtenaar niet overbelast raakt met eigen toezichtgevallen, zal hij een belangrijke taak vinden in het geven van leiding aan de vrijwillige medewerkers, die in deze opzet ook hun plaats behouden.
Verstaat Prof. Kloek onder *psychiatrisch toezicht,* sociaal toezicht met medewerking, ten dele zelfs onder leiding van een psychiater, onder psychiatrische behandeling rangschikt hij een psychotherapeutisch contakt, waarvan de inhoud naar buiten toe gesloten is, dus volstrekt valt onder medisch beroepsgeheim.
Zulk een behandeling kan in een vonnis verplicht gesteld worden, hetgeen betekent dat de toezichthoudende instantie mee tot taak heeft ervoor te waken dat de onder toezicht gestelde zich aan de behandeling onderwerpt. Hier rijzen echter moeilijkheden. Een psychotherapeutische behandeling is een subtiele aangelegenheid, waarbij in bepaalde fasen inmenging van buiten, zelfs het letten op het feit of de behandeling al dan niet plaats vindt, zeer storend kan werken.
Wanneer heeft een psychotherapeutische behandeling kans van slagen?

Een vrijwel absolute voorwaarde is, dat de reklassent de behandeling aanvaardt op grond van een innerlijke overtuiging. Evenzeer voorwaarde is een zekere begaafdheid van de reklassent.
Is in het vonnis de bijzondere voorwaarde van psychotherapeutische behandeling gesteld, dan trachte de psychiater-toezichthouder, die als adviseur aan de toezichthoudende vereniging of afdeling verbonden is. na een kort eigen kontakt met de betrokkene deze in aanraking te brengen met de psycho-therapeut, en dan houdt hij zichzelf verder op de achtergrond. In zo'n geval onderhoudt de nazorgambtenaar wel het sociale kontakt en daaromtrent kan hij de toezichthouder-psychiater raadplegen, die zo nodig op zijn beurt in overleg treedt met de psychotheropeut.
Is in het vonnis niet de bijzondere voorwaarde gesteld van een psychiatrische behandeling, en blijkt pas tijdens de toezichtperiode dat zulk een behandeling vruchtbaar zou kunnen zijn, dan zal heel vaak de psychiater-toezichthouder, met wie het goede kontakt tot stand kwam, ook de beste, en daarom de aangewezen therapeut zijn. In dat geval doet de psychiater er goed aan het accent te laten vallen op zijn taak als therapeut en zo weinig mogelijk op die van toezichthouder.
De pogingen van deze nieuw vorm van toezicht tot zijn recht te laten komen zullen ongetwijfeld bij de uitvoering op practische moeilijkheden kunnen stuiten.
Voorlopig blijft het wellicht een kwestie van improviseren en pas geleidelijk zal blijken in hoeverre deze nieuwe toezichtregeling in alle delen van ons land, ook in de dunbevolkte streken, kan worden ingevoerd.

NIEUWS UIT EN OM DE ARBEIDERSKAMPEN.

Het aantal A.W.-kampen liep, zoals gewoonlijk in de zomer, terug. De seizoenarbeiders vonden weer werk in de landbouw. Daarentegen gingen de oogstkampen, zoals reeds in het vorige „Nieuws" vermeld, weer draaien.
Aan de Waddenkust werd het kamp De Slikken gesloten, waardoor raadsman Alblas op nonactief kwam.
In het Land van Vollenhove ging het kamp De Pikbroek dicht. Raadsman Dijkstra, die daardoor vrij kwam, nam het kamp Lakeweg van raadsman Sieders over, waardoor de laatste op non-actief kon gaan.
Voor het werk in de Peel werd een nieuwe raadsman aangetrokken. Het is de heer J. W. Altena uit Velp. Wij heten hem van harte welkom in de raadsliedenkring. Opnieuw welkom, moeten we zeggen. Want de heer Altena was ook reeds vroeger raadsman voor de arbeiderskampen in Zeeland, vanuit zijn toenmalige woonplaats Breskens. Zijn weder intreden in het werk maakt het beter mogelijk ons bij de nogal eens wisselende situaties in de Peel aan te passen. Het aantal kampen varieert daar namelijk sterk met de jaargetijden.
In verband met de ligging der kampen en de woonplaatsen der raadslieden is het nog wel eens nodig nieuwe reiscombinaties te maken, waardoor soms de ene raadsman wordt ingeschakeld en de andere op non-

actief gaat. In dit kader heeft raadsman Altena enige tijd kamp Sevenum B van raadsman Wassenaar overgenomen en ook nog korte tijd in kamp America gewerkt, dat hij van raadsman J. v. d. Berg overnam. In de loop van de zomer werden deze beide kampen en ook nog kamp Sluis 12 gesloten, zodat alleen nog de kampen Venray A en 't Zinkske overbleven. Deze worden nu door de raadslieden A. v. d. Berg en J. v. d. Berg verzorgd. De raadslieden Altena, Bos en v. d. Wulp raakten daardoor voorlopig op non-actief.
Ook in het Deltagebied was een reorganisatie nodig. Door persoonlijke omstandigheden moest raadsman Smid zijn werk in de kampen voor enige tijd onderbreken. Zijn kamp Het Grote Weergors bij Hellevoetsluis werd door raadsman v. d. Vliet overgenomen, terwijl raadsman de Priester een groep buitenkampse arbeiders bij Veere van v. d. Vliet overnam. Op Schouwen-Duiveland had raadsman v. d. Hulle naast zijn kamp te Bruinisse nog een tijdlang de zorg voor een groep arbeiders, die betrokken waren bij het werk aan de z.g. delingsdijk. Deze arbeiders zijn intussen weer vertrokken.
In de Wieringermeer is naast het kamp Slootdorp nog korte tijd het kamp De Terp geopend geweest. Beide kampen werden door raadsman Peetoom verzorgd. Hij kan zich nu echter weer tot kamp Slootdorp alleen bepalen.
De oogstkampen Middenbeemster en Hendrik Ido Ambacht zijn intussen weer gesloten. De raadslieden Geerts en Dekker hebben hun werk in het seizoen dus weer gedaan. Voor raadsman Dekker moest de sluiting van zijn kamp tegelijk het einde van zijn raadmanschap betekenen. Persoonlijke omstandigheden maken het hem, althans voorlopig, onmogelijk verder mee te werken. Wij danken hem voor de arbeid die hij, vroeger in de kampen in Zeeland en later in de oogstkampen in Zuid-Holland, heeft verricht en ook nog voor de artikelenserie die hij indertijd in „De Puntjes op de I" schreef.
Tenslotte delen we nog mee dat de Culturele Dienst weer twee regionale commissies voor Zuid-Nederland heeft, een voor Zuid-Oost- en een voor Zuid-West-Nederland. Het secretariaat voor Zuid-Oost-Nederland, waaronder de Peelkampen ressorteren, is gevestigd in Eindhoven, Raiffeisenstraat 5, tel. 04900—25245, toestel 5, dat voor Zuid-West-Nederland, waaronder de Zeeuwse en Zuid-Hollandse kampen vallen, is gevestigd te Rotterdam, Heemraadsingel 241, tel. 01800—35872, toestel 6.

...er kan niet met genoeg nadruk op gewezen worden, dat vrijwilligers zich met alle moeilijkheden, op- of aanmerkingen tot de eigen leiding van de vrijwilligersorganisatie moeten wenden en dat zij zich nooit ofte nimmer mogen bemoeien met de gang van zaken in de inrichting, waar zij verzorgden bezoeken, of met de interne aangelegenheden van de organisatie, waaraan zij hulp verlenen.
Dit zijn de grondregels, die voorwaarde zijn voor een goede verhouding en goede samenwerking.

(Uit: „Wij en de anderen", door mevr. J. B. Ch. s' Jacob, in het speciale nummer over Communicatie van het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk, 20 Juni 1959.)

LANDELIJKE CONFERENTIE VAN DE RAADSLIEDEN VOOR DE ARBEIDERSKAMPEN OP 30 EN 31 MEI 1959 in „DE ARK" TE NUNSPEET

„Ach nee, natuurlijk geen verslag, zo maar een impressie van de conferentie, je begrijpt het wel!" en daar zit je dan met je goeie gedrag!

Een indruk geven van een landelijke conferentie, waar je heen gereisd werd — ja, lezer, heus: *werd* — in een overvolle stikhete trein om de worsteling mee te maken om door een even overvolle agenda te komen, waar je vervolgens gedurende een korte nacht met bijna wintertemperatuur trachtte te slapen onder vier dekens niet in, maar naast „De Ark", en waar je beide dagen de verrukkelijke omgeving met de prachtige dennebos meer rook dan zag.
En desalniettemin een buitengewoon geslaagde bijeenkomst, die ik tot de beste reken, die ik mee mocht maken.

Het begon met een prettig weerzien van de vrienden raadslieden, bijna allen in gezelschap van hun echtgenoten, op het terras van „De Ark", dan de goed verzorgde broodmaaltijd in het nieuwe houten gebouwtje naast het hoofdgebouw. Het keurig ingerichte zaaltje, dat het bevat, bleek voor deze naar deelnemersaantal bescheiden conferentie een ideale vergaderruimte zijn.

Het avondprogramma werd daarna vlot afgewerkt. De lezing van de Heer Krol, die ook door de dames bijgewoond werd, was zeer instructief. Spreker behandelde de problemen bij de onderbrenging van arbeiders in kampen en vertoonde aan het eind van zijn betoog een keurige collectie kleurendia's ter illustratie. Wij werden ervan overtuigd, dat er bij de overheid het begrip bestaat, dat men de arbeiders, die hun gezin en daarbij het oude vertrouwde milieu moeten verlaten, een nieuw milieu moet trachten te geven, dat door hen als bindend aanvaard wordt. Dit veronderstelt naast een goede, verantwoorde voeding en ligging een veel verder gaande verzorging. Ik meen aan te mogen nemen, dat wij allen met heel veel belangstelling de Heer Krol gevolgd hebben: alleen al het feit, dat de spreker de hem door Schonk toegemeten tijd ver mocht overschrijden wijst voldoende in die richting.

Toen dan ook Schonk de beschrijving had gegeven van een geval uit de praktijk, draaiden de wijzers van de klok al naar elf.

Op de hem eigen wijze leidde van der Vliet daarna het gezellig samenzijn, dat de avond zou besluiten. Hij en ook zijn medewerkers deden alles, wat een aangenaam verpozen zou kunnen bevorderen.
Van den Berg liet, daarbij begeleid door van der Vliet op de piano, zijn viool zingen, Mevrouw Brakel deed Multatuli's „Hassan" voor ons herleven. Met van der Vliet voeren we zonder angst in goed gezelschap door het Hellegat. Peetoom en echtgenote plaatsten hun bijdragen onder levendige belangstelling in het Westfries. Het sappige Vlaams en goed Zuidbevelands van de Vries sloeg in en gaf veel „leut": zijn mooie kleurendia's van Hulst en omgeving werden welverdiend door allen bewonderd.

Met een dansje werd de avond over het middernachtelijk uur besloten.

Ik geloof niet, dat de korte koude voorzomernacht aan de aanwezigen op „De Ark" (lees: naast „De Ark") de fel begeerde rust heeft gebracht.
Ik was tenminste blij zondagmorgen de warme koestering van het zonnetje te voelen. Na een gezellig ontbijt werd gestart met de bespreking van het door Schonk voorgelegde geval. Tijdsgebrek verhinderde een behandeling vooraf in sectie's, het geval werd aan de complete vergadering voorgelegd. Ook vele dames toonden als toehoorster belangstelling.
Ik vond deze goed voorbereide besprekingen het meest geslaagde gedeelte van de conferentie. Schonk gaf door deze voorbereiding en door zijn gespreksleiding een voorbeeld van de wijze, waarop een onderwerp behandeld dient te worden. Het meest heeft mij getroffen de behandeling van de in punt 2 genoemde aanpak door de raadsman, beter misschien: de aard van het contact, dat hij bij de oplossing van een probleem met zijn cliënt heeft. Duidelijk kwam m.i. naar voren, dat in de conflict-situatie een psychische verstarring ontstaat door in hoofdzaak emotionele factoren, en dat deze alleen dan kan verdwijnen als bij de cliënt naast een begrijpen van zichzelf en van zijn situatie ook rust ontstaat en beheersing in de gevoelssector.

Deze omvorming veronderstelt een geestelijk gebeuren bij de cliënt zelf, dat voor deze bij gunstig verloop kan leiden tot een voor hem persoonlijk aanvaardbare en door hem zelf gevonden oplossing. Ik meen, dat hierin tot uitdrukking komt de grote subtiliteit van het werk van de raadsman, die in zekere zin toch steeds staat naast en niet in dit geestelijk proces.
Met genoegen denk ik aan de besprekingen terug, die mij zoveel te overdenken gaven.

De agenda van de zondagmorgen was hiermede afgehandeld, en een uitmuntend verzorgde warme maaltijd werd genoten. Na deze maaltijd moesten de raadslieden uit Zeeland afscheid nemen. Van der Hulle dankte de leiding van de conferentie voor het door hen verrichte werk, de familie Bakker voor de uitnemende verzorging gedurende de beide dagen en ten slotte alle aanwezigen voor hun deelname.

Na een korte pauze kwam dan als laatste deel van de agenda de lezing van de Heer Noordewier over de benadering van de alcoholist. De spreker schetste zeer uitvoerig en duidelijk het verslavingsproces, dat zich voltrekt bij het overgaan van gebruik tot misbruik van alcohol. Jammer, dat deze beschrijving en de opsomming van de met het alcoholisme gepaard gaande verschijnselen zoveel tijd vroegen, dat de kwestie van de benadering van de alcoholist eigenlijk naar mijn gevoel niet voldoende uit de verf kwam.

En hiermede was dan deze jaarlijkse conferentie afgelopen.
Rest nog de vraag: „Heeft de jaarlijkse conferentie betekenis voor het werk van de raadsman in de arbeiderskampen?"
Het antwoord: „Zeer zeker, het persoonlijk contact met collega's heeft al zijn bijzondere waarde en bekoring, daarboven hebben de gevoerde

besprekingen een bijzondere stimulans gegeven aan het werk". De agenda van de conferentie was misschien wat rijk gevuld en er was weinig tijd beschikbaar voor een vrij contact tussen de raadslieden, maar wie zal dat de leiding euvel duiden, zolang het weekeinde niet uitgroeit tot een conferentieweek!

Raadsman D. Hack,
Renesse

... Een merkwaardige bijzonderheid van de vrijetijdsbesteding der onkerkelijken in vergelijking met het patroon van de drie grote kerkelijke gezindten is de omstandigheid, dat in enige opzichten onder de onkerkelijken de verschillen in recreatiegewoonten tussen mannen en vrouwen zo gering zijn.
In de frequentie, waarmee onkerkelijken aan het verenigingsleven deelnemen nl. bereiken de vrouwlijke ongeveer hetzelfde gemiddelde als de manlijke verenigingsleden, terwijl in het algemeen deze frequentie voor vrouwen veel lager is dan voor mannen.

	R.K.	*Ned. Herv.*	*Geref.*	*Onkerkelijk*
mannen (%)	*57.0*	*66.8*	*61.7*	*62.2*
vrouwen (%)	*39.2*	*50.6*	*43.9*	*63.0*

(het betreft hier het gemiddeld aantal bezoeken dat men per jaar brengt aan de vereniging waarvan men lid is).

Iets dergelijks vindt men ook bij de frequentie van het bezoek aan concerten, toneeluitvoeringen en/of cabaretvoorstellingen. Terwijl over het algemeen de bezoekfrequentie voor mannen iets hoger ligt dan voor vrouwen, is dit voor de onkerkelijken juist omgekeerd. De besproken tendentie is hier echter veel minder duidelijk dan bij het verenigingsleven.

Het is uiteraard ongeoorloofd om op basis van dergelijke geïsoleerde feiten te generaliseren. Toch zou men wel de veronderstellingen kunnen wagen, dat misschien in deze sector (en) van de vrijetijdsbesteding de emancipatie van de vrouw verder is voortgeschreden in niet-kerkelijke dan in kerkelijke kringen.

(Uit: Kerkelijk gezindte en vrije-tijdsbesteding deel 9 van het onderzoek naar de Vrije-tijdsbesteding in Nederland (winter 1955/'56) van het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Zandzuiger Marokko

Veere, Volkerak en Haringvliet vormen het dagelijks toneel van het Deltawerk voor de rondkijkende toeristen.
Veere toont bescheiden een kleurig bord met plattegrond en stapels rijshout waarop een wapperende driekleur. Willemstad beperkt zich tot kleurige lampjes langs de haven en een verlicht torentje. Tenslotte is het naburige Volkerak niet naast de deur. Maar Hellevoetsluis pronkt als was het een cinemascoop met zijn gloednieuw gebouwde Sextant. Een achtkantig bouwsel van glas en staal met riant uitzicht op het Haringvliet en een super-moderne weergave van foto's en maquettes betreffende de bouw van de zeventien spui-sluizen waarover na een aantal jaren het snelverkeer zal heenrazen naar het hart van Zeeland.
Iedere maandagavond koerst daar de Stella Maris tussen de schepen die bij het werk voor anker liggen. Niet voor sight-seeing maar om de raadsman aan boord te loodsen voor gesprekken met het scheepsvolk. De Marokko is aan de beurt, want volgende maand ligt die voor lange tijd in de Oostzee. Een grote perszuiger met lange gangen binnen de scheepswand, voerende naar hutten en kombuis als een ingeklonken wereld waarbinnen het trilt en giert door de toonaangevende machinekamer.
De raadsman boft niet, er is nog werk vanavond. Maar aanstonds wanneer hij het stalen dek onder de voeten heeft en temidden van de lieren staat met de opmerking dat hij een gesprek wenst met buitenkerkelijken die daar zin in hebben, is het antwoord: — Dat komt van pas, dat willen de jongens wel. — De man aan de lieren schreeuwt wat over het water naar een groepje dat op een zandplaat bezig is een anker te lichten. Hierbij gebaart hij omslachtig alsof hij een boekje in de handen heeft waar-ie uit leest, terwijl hij op de bezoeker wijst. Even later beduidt de schipper met een paar woorden — hun kunst van spreken temidden van lawaai — dat de kerkelijke belangstelling maar matig is, en dat ze volgende week vrij zijn om te praten.
Als de Stella Maris een week later weer langszij komt zit de groep van negen man in de kombuis. — Zie je wel daar is-t-ie nog, voor we de Oostzee gaan leegzuigen —, lacht er eentje.
Het is raadzaam voor een ongedwongen gesprek zich bij de sfeer aan te passen. Zoals allen, de jas uit en met de das om de slinger van de koffiemolen. (Vreemd, maar dat klopt bij iedere zuiger die kapstok). Sigaretten op tafel en koffie voor de start.
— Als ik nou eens binnenkwam —, begint de raadsman, — met de mededeling dat ik de waarheid had en dat aan jullie wilde duidelijk maken. Wat dan? —
— Dan konden wij wel inpakken en de tent sluiten —, was het antwoord. Ruim een uur duurt de discussie, en zoals bijna altijd bij de ontmoetingen met dit watervolk van Sliedrecht, het zou de moeite waard zijn op een bandrecorder vast te leggen welke betekenis de humanistische visie heeft voor de meningsvorming ook van de gewone mensen wier levenswijsheid overeenkomt met de vanzelfsprekende werking van het kompas in de stuurhut die hun koers bepaalt. *d'See-Uyl*

De Stemvork

RUBRIEK VOOR DE SPREKERS

REDACTIONELE OVERPEINZINGEN

Nu ik mij voor de vierde maal zet aan de verzorging van de rubriek „De Stemvork", heb ik nog steeds hetzelfde onwennige gevoel van de eerste keer. Een onwennigheid die niet zozeer voortspruit uit een gevoel van onmacht om zelf iets te produceren voor dit nummer als wel het gevoel van onzekerheid in hoeverre het geproduceerde belangstelling van onze sprekers vermag te trekken. Nog altijd breek ik mij het hoofd over de vraag, hoe deze rubriek te maken tot een levendige en de aandacht trekkende aangelegenheid, waarvan een zekere stimulerende werking kan uitgaan voor het „kader", waarvoor deze rubriek in de eerste plaats bestemd is. Nog geen enkele maal heb ik uit de lezerskring een reactie gekregen; niet in gunstige zin doch zelfs ook niet in ongustige zin.
Waar blijven uit de kring van onze sprekers de suggesties hoe het wel moet, waar blijven de bijdragen, waar blijven de wensen omtrent te behandelen onderwerpen, waar blijven de mededelingen omtrent de stellig rijke ervaring van vele sprekers? Is er geen behoefte aan uitwisseling van gedachten en ervaring? Wat ik mijzelf voorstel van deze rubriek? Ik geloof dat twee elementen daarin domineren moeten. In de eerste plaats discussie en uitwisseling van gedachten over doel en wijze van spreken. Wie vertelt ons eens iets over wat hij voor onderwerpen kiest en waarom, hoe hij dit aan zijn gehoor brengt en wat de reacties daarop waren?
In de tweede plaats geloof ik dat deze rubriek informatie-verstrekkend moet zijn. Ik mag hopen dat onze sprekers nog wel gelegenheid zullen vinden om, zij het wellicht in bescheiden mate, boeken en artikelen te lezen. Komen zij daarbij niet eens dingen tegen, die ook van nut kunnen zijn voor andere sprekers? Uit dezen hoofde heb ik bij voorbeeld in deze rubriek een uitvoerige bespreking gewijd aan het boek van Vance Packard: „De verborgen verleiders". Hoewel ik zeker niet van u verlang om dergelijke uitvoerige besprekingen aan de redactie te doen toekomen, zou ik gaarne regelmatig korte commentaren plaatsen over boeken of tijdschriftartikelen. Deze behoeven niet meer dan acht tot tien regels te omvatten, waaruit de lezer een indruk kan krijgen van onderwerp en betekenis van het gerecenseerde geschrift.
Wellicht mag ik u nog ter overdenking geven, dat wanneer ieder van onze sprekers mij een bijdrage zou doen toekomen van ongeveer een halve pagina druks (dat is nog geen 300 woorden) ik ruimschoots in staat ben om deze rubriek gedurende een jaar geheel te vullen. En wie weet hoeveel plezier u zelf en anderen daaraan zullen beleven.

BIJ DE AANVANG VAN EEN NIEUW SEIZOEN

Wat verwacht de spreker van de gemeenschappen en hoe denkt hij over hen?

Neen, waarde lezers, dit artikel is niet abusievelijk in de verkeerde rubriek terechtgekomen, doch is wel degelijk bestemd voor onze sprekers en niet in de eerste plaats voor onze gemeenschapsfunctionarissen, hoewel de lezing er van bepaaldelijk aan hen niet wordt ontraden.
Voor dit misverstand is des te gereder aanleiding omdat onze organisatie-secretaris, de heer Polet, op onze sprekersconferentie van 13 september een onderwerp met omgekeerde vraagstelling, namelijk: „Wat verwachten de gemeenschappen van de spreker en hoe zij over hem denken" zal behandelen.
Ik heb geen flauw idee van wat de heer Polet in zijn toespraak zal zeggen, maar wel geloof ik, dat in dit tegengesteld uitgangspunt zich de hele problematiek weerspiegelt van wat ik in dit artikel zou willen zeggen. Wat lijkt namelijk logischer dan dat de gemeenschappen van de uitgenodigde spreker bepaalde verwachtingen koesteren zonder dat de spreker daartegenover bepaalde wensen, laat staan eisen omtrent de organisatie van de bijeenkomst zou mogen stellen.
Het zijn immers de gemeenschappen, die de bijeenkomsten organiseren en aan hen is dus in principe de verantwoordelijkheid om deze bijeenkomsten in een dusdanig kleed te steken, dat zij voor de toehoorders een bevredigend resultaat hebben. De taak van de spreker is dus een dienende.
In overeenstemming daarmee is dan ook de normale procedure van het „engageren" van sprekers. Reeds tegen het einde van het lopende seizoen komen de uitnodigingen binnen voor te vervullen spreekbeurten in het komende seizoen, welke veelal geen andere vragen behelzen dan de datum, waarop de spreker beschikbaar zou kunnen zijn en het onderwerp, dat hij wenst te behandelen. Verder gewoonlijk geen enkel commentaar over de aard van het publiek, het aantal verwachte bezoekers, de gang van zaken op de bijeenkomst en wat dies meer zij. De spreker raadpleegt zijn agenda en bericht aan de gemeenschap of en wanneer hij komen kan en waarover hij zal spreken. Ook zijnerzijds geen lastige vragen over hetgeen hij op de bijeenkomst mag verwachten, noch verlangens ten aanzien van de „aankleding" van de bijeenkomst. En zo stapt dan dikwijls de spreker op zondagmorgen op een zeer vroeg uur in de trein en heeft, voorzover hij althans de betreffende gemeenschap niet uit eerdere ervaring kent, geen notie van hetgeen hem te wachten staat, terwijl anderzijds de ontvangende gemeenschap met evenveel spanning zich afvraagt, wat haar ditmaal boven het hoofd zal hangen.
Nu behoeft dit voor spreekbeurten voor andere organisaties wellicht geen overwegend bezwaar te zijn, omdat vorm van de bijeenkomst en het te verwachten gehoor een veelal bekend gegeven vormen, maar in ons verbond, waar we nog steeds zoekende zijn naar een bevredigende vormgeving van de samenkomsten, is het ontbreken van een behoorlijk vooroverleg tussen spreker en gemeenschap naar mijn mening een duidelijke lacune. Onze sprekers zijn bovendien niet alleen maar uitsprekers van een door hen

voorbereide speech, doch zij hebben zich in eerste instantie in dienst gesteld van het verbond om mee de uitbouw daarvan te bevorderen. Het is dan ook mede hun taak om aan het welslagen van de bijeenkomsten mee te werken, niet alleen voorzover het betreft het door hen te verzorgen gedeelte, doch mede ten aanzien van het geheel, waarin hun redevoering wordt geplaatst. Hoeveel uitstekende voordrachten zouden niet hun effect grotendeels gemist hebben door ergenis van het gehoor over te late en rommelige aanvang, een eindeloze introductie van de spreker, de in hun woordenstroom niet te stuiten debaters, nog daargelaten het ontbreken van elke sfeer door het gemis aan wat bloemen, muziek of andere „versiering".
Zo komen we tot de vraag op welke wijze de sprekers dan hun invloed kunnen uitoefenen.
Ik meen dat de sprekers in het belang van de bezoekers en dus van het verbond duidelijk eisen aan de gemeenschappen mogen stellen. Wat voor eisen dit moeten zijn, ligt in het voorgaande reeds voor een belangrijk deel besloten. Een ontvangst aan het station, hoe goed en vriendelijk ook bedoeld, zou ik daar zeker niet toe willen rekenen. Maar waar ik vooral aan denk is de eis van een behoorlijk vooroverleg over aard en organisatie van de bijeenkomst en ter plaatse vóór de aanvang een duidelijke afspraak met de voorzitter over de indeling van de bijeenkomst, liefst met een nauwkeurig tijdschema. Laat u b.v. niet door de stereotype vraag: „Bent u bereid om vragen te beantwoorden" verleiden tot een discussie, die de indruk van uw toespraak bederft of verzwakt, als u van tevoren van mening bent dat uw speech weinig of geen ruimte laat voor een debat. Schroom overigens ook niet, zou ik onze sprekers willen toeroepen, om bepaalde eisen aan de verdere vormgeving van de bijeenkomst te stellen, al weet ik uit eigen ervaring dat u daar wel eens op tegenstand zult stuiten. Persoonlijk heb ik nogal eens het verlangen geuit, dat mijn toespraak zou worden voorafgegaan en besloten door wat muziek, eventueel door middel van een geluidsinstallatie en waartoe ik dan zelf een grammofoonplaat meebracht. Hoewel mij dat nooit openlijk is gezegd, weet ik maar al te goed dat dit nog wel eens verbazing of tegenstand heeft gewekt en het is dan ook lang niet altijd een succes geweest. Maar toch zijn er meerdere gemeenschappen geweest, waar de aanvankelijke tegenzin veranderd is in een loyale aanvaarding en men het nu zelfs eigener beweging ook bij andere spreekbeurten dan de mijne toepast.
Hiermede wil natuurlijk geenszins gezegd worden, dat dit nu een middel bij uitstek is, maar ieder kan naar eigen aard en fantasie zeker wel eens wat te berde brengen, dat de gemeenschapsbijeenkomsten „stijlvoller" maakt en het gezicht van de traditionele lezing met debat kan veranderen.
Ik ben mij bewust dat over dit alles hiermede het laatste woord nog niet is gezegd en ik zou dan ook met veel genoegen de meningsuitingen van andere sprekers begroeten.
Zouden we met dit onderwerp misschien eens een discussie in dit orgaan op gang kunnen brengen? Wie klimt er eens in de pen?

HOOGMIS

'k Herinner me Anton. Dat kwam eigenlijk doordat we in Lunteren luierden tijdens de vakantie. Opeens zag ik weer die stenen muur rond de arena van discipelen, en bovenop die muur stond Anton. Het moet in het klein, zoals het immers past in Holland, voor hem de illusie hebben gegeven dat hij met zijn staf uit die muur tevoorschijn kon treden en zijn houzee- en weekdieren kon bekijken, zoals Adolf vanuit zijn bunker te Berchtesgaden de bergen en dalen bekoekeloerde.

Vandaar trokken m'n gedachten naar Amsterdam naar de RAI. Het gebouw voor de automobieltentoonstellingen, in eenmaal veranderd in een zege-hal waar een soort commandobrug was gebouwd met een lange trap. Lang, om de spreker lang naar het brandpunt van de brug te laten stijgen onder hoe langer hoe lekkerder loeiend luidruchtig klinkend houzee-geroep. En na dit minuten durende gegalm, het hoge mannetje voor een defecte microfoon, die alle technische kabeltrekkerij ten spijt slechts een priemelig gepiep voortbracht als een grammofoonplaat in verhoogde snelheid.

Ik sprong over in mijn gepeins op een film van Chaplin waarbij de schooier zich aan de voet van een standbeeld, dat moest worden onthuld, onder het laken ter ruste had gelegd. De plechtigheid viel in 't water toen het laken werd weggetrokken en de spreker zich voor de microfoon in dezelfde ongearticuleerde geluiden verstaanbaar trachtte te maken.

Al is het dan in de toekomst misschien mogelijk dat er een of andere doordrijver vanuit een ruimteraket zijn propagandateksten de wereld indrukt, de kans op een fiasco door defecte stekkertjes blijft bestaan.

Het is heerlijk de lijfelijke ervaring te bezitten van het honderd-en-meer verveelvoudigde geluid der krakende stembanden. Datzelfde RAI-gebouw, maar zonder commandobrug dan, heeft me eens de kans gegeven door middel van een geluidsinstallatie te zeggen wat ik op mijn hart had. Maar altijd blijft me het gevoel bij dat het een soort truc is om gewone dingen door een vergrootglas te bezien.

Een spreker die niet over een commandobrug beschikt, laat staan over een geluidsversterker, en toch op zijn tenen gaat staan als gewichtheffer van de rede onderschat de waarde van het gewone maar doordachte betoog. De vermeende kleinheid die een commandobrug van node heeft, doet ons denken aan de uniformpet van koning Emanuel van Italië. Extra hoog, omdat het begrip hoogheid niet toelaat gewoon mens onder de mensen te zijn.

d'See-Uyl